

Mobilnost radne snage unutar EU-a: Utjecaj povratne migracije

Izvršni sažetak

Uvod

Postoji rastuće zanimanje za povratnu migraciju mobilne radne snage iz srednjoeuropskih i istočnoeuropskih (CEE) država članica EU-a, zato što jedna od posljedica najnovije gospodarske i financijske krize može biti ubrzani povratak tih radnika iz 15 prvih država članica (EU15) u njihove matične zemlje. Ovo istraživanje ispituje u kojoj se mjeri to dogodilo te stvara nove empirijske dokaze ne samo analizom postojećih statističkih podataka i literature nego i razgovorima s povratnicima, stvarateljima politika i stručnjacima za migracije. Četiri države srednje i istočne Europe (CEE) koje su zbog različitih iskustava kako s emigracijom, tako i s povratnom migracijom sudjelovale u istraživanju bile su Mađarska, Latvija, Poljska i Rumunjska. Studije slučaja omogućile su brojne kvalitativne podatke o motivaciji povratnika za povratak, kao i ohrabrujuće ili, s druge strane, obeshrabrujuće okolnosti u matičnim državama. Materijali proizašli iz razgovora također su pružili nove uvide u to koje su posljedice mobilnosti na tržištu rada za povratnike, kao i u postojeće politike za pomoć povratnicima u reintegraciji na tržište rada.

Politički kontekst

Kao što je to naglašeno u strategiji „Europa 2020.“ i u njezinim predvodničkim inicijativama „Program za nove vještine i radna mjesta“ i „Mladi u pokretu“, slobodno kretanje ljudi jedan je od ključnih čimbenika za pametan i održiv razvoj. Prema prvom od dviju spomenutih inicijativa, „potencijal mobilnosti unutar EU-a... nije u potpunosti iskorišten te je nedovoljno usmjeren na zadovoljenje potreba tržišta rada unatoč znatnom doprinosu migranata zaposlenju i razvoju.“ Nakon proširenja EU-a 2004. i 2007. godine, priljevi migranata iz EU8+2 u EU15 znatno su porasli, što je doprinijelo boljoj raspodjeli rada diljem EU-a. Međutim, migracija može imati i određene negativne posljedice za migrante (u slučaju prihvatanja poslova niske kvalitete, pri čemu je njihov ljudski kapital

nedovoljno iskorišten) kao i za njihove matične države (zbog gubitka radne snage, osobito visokokvalificiranih radnika).

Stvaratelji politika kako u EU-u, tako i na državnoj razini nalaze se pred izazovom zahtjeva za političkim djelovanjem koje bi pomoglo u rješavanju pitanja koja trenutačno onemogućuju migrante i povratnike da potpuno iskoriste svoj ljudski kapital i mogućnosti koje im nudi slobodno kretanje radnika u EU-u. Radi rješavanja tih izazova potrebno je bolje razumijevanje tekućih procesa povratne migracije.

Ključna saznanja

- **Tijekom gospodarske krize nije bilo masovnog povratka.** Umjesto toga, mnogi emigranti odlučili su primijeniti strategiju „pričekaj i vidi“ te ostati u zemljama domaćinima ili emigrirati dalje u druge odredišne zemlje.
- **Utjecaji gospodarske krize na povratnu migraciju ponešto su se razlikovali u četiri odabrane države.** U Poljskoj i Rumunjskoj najistaknutiji utjecaji bili su zamrzavanje emigracije, porast stope povratka, koji bi se ionako dogodio kasnije, te povećanje cirkularnosti (opetovanog povratka migranata u zemlje domaćine u kratkim vremenskim razdobljima) popraćene ponovnim porastom emigracije. U Latviji je globalna kriza povećala emigraciju te smanjila povratnu migraciju, koja je 2006. i 2007. godine bila porasla zahvaljujući brzom ekonomskom rastu i znatnom povećanju plaća u brojnim sektorima. Istodobno u Mađarskoj utjecaj krize bio je manji jer je razina migracije radnika iz Mađarske, kao i povratne migracije u tu državu, u usporedbi s ostalim trima državama, bila niska.

- **Gospodarska kriza uglavnom je ubrzala predviđene povratke.** Zbog gospodarske krize i pogoršanja ekonomskih uvjeta neki od predviđenih povrataka dogodili su se ranije nego što su to emigranti planirali. Ekonomska situacija nadopunila je osobne i obiteljske razloge za povratak.
- **Većina povratnika vratila se iz obiteljskih razloga ili zato što su ostvarili postavljene ciljeve u emigraciji.** Obiteljski razlozi uglavnom su se dijelili u dvije kategorije: povratak svojoj obitelji u matičnu državu ili povratak s obitelji u matičnu državu zbog zaposlenja partnera ili prelaska djeteta u novi ciklus obrazovanja. Ispunjenje planova ili, s druge strane, razočaranje stvarnim migracijskim iskustvom također je bilo među najvažnijim motivima.
- **Povratnici su kod kuće tražili bolje mogućnosti za profesionalni razvoj.** Stručni, ali ne i visokokvalificirani zaposlenici koji su se u inozemstvu suočili sa situacijama „traćenja mozgov“ vratili su se u matične zemlje kako bi se vratili i svojoj profesiji. Međutim, bilo je vjerojatno da će zbog stanke u razvoju karijere naići na poteškoće pri pokušaju uspješne reintegracije na matično tržište rada. To osobito vrijedi za mlade ljude bez radnog iskustva relevantnog za njihove kvalifikacije.
- **Iskustvo mobilnosti visokokvalificiranih povratnika cijenilo se na matičnim tržištima rada, što se ne može reći za niskokvalificirane radnike migrante.** Povratnici su se našli u boljoj poziciji kada je poslodavcu bilo važno međunarodno iskustvo. To uglavnom nije bio slučaj za niskokvalificirana radna mjesta, gdje su se radnici suočili s poteškoćama pri korištenju novostečenih vještina.
- **Četiri države CEE-a uključene u istraživanje u različitoj su mjeri provele brojne političke inicijative u vezi s povratnicima.** U Latviji i Poljskoj takve su inicijative pokrenute zbog masivnog odljeva ljudi i zbog nedostataka na tržištu rada koji su iz toga proizašli. U Rumunjskoj su se stvarale inicijative zbog pritiska

vlasti zemalja domaćina radi upravljanja priljevom migranata. Međutim, čini se da su čimbenici politika od male važnosti za povratnike zbog njihove opće skeptičnosti prema tim politikama i ograničene vidljivosti političkih inicijativa među ciljanom skupinom.

Političke smjernice

Niže navedene političke preporuke predlažu djelovanja koja bi pomogla u rješavanju pitanja koja trenutačno onemogućuju migrante iz CEE-a i povratnike da potpuno iskoriste svoj ljudski kapital i mogućnosti koje im nudi slobodno kretanje radnika u EU-u.

- **Pomaganje povratnicima koji su u inozemstvu obavljali poslove koji su unazadili njihove vještine – mjere protiv „traćenja mozgov“** Kvalificirani radnici koji su prihvatili poslove ispod svoje kvalifikacijske razine često se susreću s poteškoćama pri reintegraciji na domaće tržište rada po povratku u matičnu zemlju. Njihov je potencijal potračen kako u matičnim, tako i u zemljama domaćinima. Stoga je potrebno obratiti posebnu pozornost na fenomen pogoršanja vještina kako na razini država članica, tako i na razini EU-a.
- **Poboljšanje suradnje između javnih i privatnih inicijativa kao i nevladinih organizacija, istražujući nužne sinergije** Zbog manjka povjerenja u političare ustanovljenog u regiji, bilo kakva politička inicijativa koja se tiče povratnika trebala bi uključivati i nevladine organizacije te pripadnike privatnog sektora, a ne samo državne vlasti.
- **Poboljšanje prikupljanja podataka o odljevu radnika migranata i povratnoj migraciji radi omogućavanja jasnije slike o rasponu mobilnosti** Države članice EU-a trebale bi poduzeti mjere za poboljšanje službene statistike o odlaznoj i povratnoj migraciji, možda stvaranjem poticaja za radnike migrante kako bi službeno prijavili vlastitu emigraciju. Što se tiče same povratne migracije, bilo bi korisno kada bi se diljem EU-a usvojila zajednička definicija „povratne migracije“ radi olakšavanja usporedbe.

Dodatne informacije

Izvješće *Mobilnost radne snage unutar EU-a: Utjecaj povratne migracije* dostupno je na adresi <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1243.htm>

Za dodatne informacije molimo kontaktirajte Kláru Fóti, voditeljicu istraživanja klara.foti@eurofound.europa.eu